Läkemedel – Öppenvårdsdos

Hitta i dokumentet

Syfte
Kriterier för öppenvårdsdos
Egenvård eller övertaget läkemedelsansvar
Vid uppstart av öppenvårdsdos
Kontaktperson
Dosdispensering eller helförpackning
Förskrivning i Pascal
Dokumentation av dosförskrivningar i Cosmic
Praktiska anvisningar
Akut produktion
Ersättningsdos
Beställning helförpackning
Läkemedel som tas ur kommunalt läkemedelsförråd
Förnya eller Ändra förskrivning
Påminnelse
Meddelande via Pascal
Leverans
Licensläkemedel och extemporeläkemedel
Dossortiment
Reservrutin
Om något blir fel
Dospatient på sjukhus
Utskrivning från sjukhus
Avsluta dospatient
Kostnad
Ansvarsfördelning
Utskrifter från Pascal

Syfte

Syftet med rutinen är att beskriva ansvarsfördelning och tillvägagångsätt vid dosdispensering av läkemedel i öppenvården för att skapa en enhetlig och säker överföring av förskrivningar och information mellan kontaktperson, förskrivare, vårdpersonal och dosleverantör.

Kriterier för öppenvårdsdos

- Ett medicinskt behov av dosdispenserade läkemedel
- Patienter med **stabil och regelbunden** medicinering
- Patienter med minst tre läkemedel med **kontinuerlig användning**
- I särskilda fall - vid kognitiv svikt, risk för felaktig användning eller missbruk, kan det vara motiverat med dosexpedition för patienter med färre än tre läkemedel

Egenvård eller övertaget läkemedelsansvar

Efter bedömning av patientens praktiska och kognitiva förmåga att klara sin läkemedelshantering kan övertaget läkemedelsansvar aktualiseras om patienten inte klarar sin läkemedelshantering själv eller med hjälp av närstående. En sjuksköterska tar då över ansvaret för läkemedelshanteringen. Vid övertaget läkemedelsansvar bör dosdispensering övervägas i de fall kriterierna för dosexpedition är uppfyllda. Se även Egenvård i Halland.

Vid uppstart av öppenvårdsdos

Patientens huvudansvariga läkare tar beslut om att starta öppenvårdsdos i samråd med patient, eventuellt även i samråd med närstående och eller sjuksköterska.
Registrering av en ny dospatient kan förberedas av alla användare i Pascal, men kan bara slutföras av en läkare med en personlig förskrivarkod som registrerar patientens samtycke att bli dospatient.

- Patientens samtycke krävs för att godkänna att information överförs mellan sjukvården och apoteket. Så fort samtycket och övriga uppgifter är registrerade kan alla förskrivare börja förskriva läkemedel till patienten i Pascal.
- En kontaktperson utses och anges i Pascal.
- En ny dospatient får automatiskt in alla sina befintliga e-recept i läkemedelslistan i Pascal som helförpackning vid behov. En förskrivare tar ställning till om de skall stå kvar som helförpackning eller göras om till dosdispenserade.
- Patientens huvudansvariga läkare är oftast, men inte alltid, en läkare på patientens vårdcentral.
- Patienten kan ha läkemedelsordinationer för vilka behandlingsansvaret ligger hos annan vårdenhet. Det är då patientens huvudansvariga läkare som meddelar annan behandlingsansvarig vårdenhet om att öppenvårdsdos initieras och när startdatum planeras (tex genom att skicka remiss både för information och för ändring till dosdispensering av deras aktuella läkemedel).
- När en läkare i öppenvård, som inte har huvudansvar för patienten, identifierar ett behov av öppenvårdsdos bör remiss skickas till patientens vårdcentral.

I samband med utskrivning från slutenvård

- Vid behov av öppenvårdsdos kan initiering göras av utskrivande läkare. Alternativt skickas remiss till patientens huvudansvariga läkare/patientens vårdcentral för ställningstagande till öppenvårdsdos.
- Vid behov av akut insättning eller ändring av öppenvårdsdos ska detta göras av utskrivande läkare. Läkemedel ska skickas med patienten som räcker tills öppenvårdsdos aktiverats.

Kontaktperson

Kontaktpersonen är patientens ombud gentemot vården och dosleverantören. Denna kan vara patienten själv, närstående eller sjuksköterska. Vid övertaget läkemedelsansvar är det sjuksköterskan som är kontaktperson.
Kontaktpersonen har ansvar att beställa de läkemedel patienten är ordinerad och som inte dispenseras. Kontaktpersonen har ansvar för att kontakta aktuella mottagningar i god tid för förnyelse av förskrivningarna. Kontaktpersonen ansvarar också för att patienten tar med den senaste receptförteckningen vid alla vårdkontakter.

Dosdispensering eller helförpackning

Som huvudregel ska patientens läkemedel dosdispenseras. Alla läkemedel kan inte dosdispenseras, till exempel vid behovs-läkemedel eller läkemedel som bör förvaras i sin originalförpackning. Dessa läkemedel förskrivs som helförpackning (originalförpackning) i Pascal.

Förskrivning i Pascal

Förskrivning till patient med öppenvårdsdos ska göras i Pascal. I Cosmic nås Pascal förskrivningsverktyg via knappen *Pascal*. Pascal nås också via: www.eordinationpascal.se alternativt www.eordinationpascal.sjunet.org. Inloggning sker med tjänstelegitimation i form av SITHS-kort.
Observera att användare inom Region Halland endast kan nå startsidan och därmed tillgång till bevakningslistan vid inloggning via webben. I bevakningstjänsten erhålls information om ändringar i förskrivning eller om receptets giltighet håller på att gå ut. Vid uthopp till Pascal via Cosmic kommer användaren direkt in till patientens läkemedelslista och patientbyte kan

endast ske i Cosmic. Alla läkemedel, oavsett om de kan dosdispenseras eller inte, ska förskrivas i Pascal**. E-recept ska inte förekomma på de patienter som har öppenvårdsdos.**

Dokumentation av dosförskrivningar i Cosmic

Det sker ingen automatisk kopiering av förskrivningar, ändringar eller utsättningar från Pascal till Cosmic. För att få in information från Pascal till Cosmics läkemedelslista krävs manuell dubbeldokumentation. Arbetet med dubbeldokumentation förutsätter att detta inte medför att mer angelägna vårdåtgärder prioriteras bort.

Utgå därför alltid från att läkemedelslistan i Cosmic kan vara ofullständig och innehålla fel när det gäller patienter med öppenvårdsdos.

Praktiska anvisningar

Allmänt

- För uthopp från Cosmic till Pascal, använd knappen *Pascal* i Cosmic läkemedelslista eller länken *Öppna Pascal* i fönstret Nationella Läkemedelslistan. I Cosmics vy *Nationella läkemedelslistan* i fliken *Jämför med ordinationer i Cosmic* presenteras ordinationerna i en lista.

Observera att jämförelsevyn listar läkemedlen under samma rubrik baserat på ATC-kod utan hänsyn till om de har olika styrka, dosering eller beredningsform. Detta innebär risk för misstag och jämförelsevyn bör därför användas med försiktighet.
För doseringstyperna vid behov, periodisk och enligt schema behöver doseringen anges manuellt. För övriga doseringstyper följer doseringen med över från Pascal till Cosmic.
För ordinationer med en framtida insättning behöver man ändra datum manuellt vid överföring till Cosmic.
Pausade läkemedel i läkemedelslistan visas som aktuella i dosfliken.

- Eftersom Cosmics läkemedelslista innehåller alla patientens ordinationer inklusive de läkemedel som administreras på vårdenhet medan läkemedlen i Pascal endast är läkemedel som förskrivs på recept så kan listorna skilja sig åt även om båda skulle vara korrekt uppdaterade.
- Förbrukningsartiklar som ska förskrivas på recept och hämtas ut på apotek förskrivs som handelsvaror i Pascal till patienter med dosdispenserade läkemedel, då all förskrivning ska ske samlat. Ingen förskrivning ska ske i Cosmic för dessa patienter. Dessa förskrivningar behöver inte dubbeldokumenteras.

Vid inläggning på sjukhus

- Utgå från läkemedelslistan i Pascal och skapa motsvarande ordinationer i Cosmic.
- Alla läkemedel som dokumenteras i Cosmic behöver ordineras som *Administreras på enhet*, eftersom all förskrivning av läkemedel, handelsvaror och förbrukningsartiklar ska ske i Pascal.

Vid utskrivning från sjukhus

- Cosmic uppdateras så att läkemedelslistan består av ordinationer för de läkemedel som patienten ska ta efter avslutat vårdtillfälle.
- Stäm av läkemedelslistan i Cosmic med listan i Pascal och uppdatera Pascal med eventuella förändringar som gjorts under vårdtiden: nyinsättningar, dosändringar, utsättningar. Vid behov av nytt recept eller receptförnyelse ska detta ske i Pascal.

- Vid återinläggning eller ett senare vårdtillfälle måste läkemedelslistan i Cosmic återigen betraktas som sannolikt ofullständig och inaktuell.

Vid förändringar i Pascal i öppenvård

- Använd endast Pascal för receptförskrivning.
- Ordinerade läkemedel som rekvireras och administreras på vårdenhet (exempelvis ledinjektion, intravenöst järn) ordineras i Cosmic som Administreras på enhet, eftersom inget recept ska skickas till apotek.
- Vid nyinsättning av receptläkemedel, dosjustering eller utsättning bör ordinerade läkare i möjligaste mån dubbeldokumentera ändringarna manuellt i Cosmics läkemedelslista. Då är läkemedelslistan så uppdaterad som möjligt vid eventuell inläggning.

Akut produktion

Vid behov av akut insättning eller akuta ändringar av dosdispenserade läkemedel ska **Akut produktion väljas i dialogrutan** i Pascal och ny dosrulle kommer att produceras, som *ersätter* patientens nuvarande dosrulle. Stopptid för akut produktion är kl. 13:00 för leverans nästkommande vardag med behandlingsstart dagen därefter. En akutbeställd produktion kommer att markeras med texten AKUT fram tills nästkommande ordinarie leverans. Beakta att kostnaden för en akutleverans är högre än ordinarie leverans.

Observera att det i vissa fall med kortare behandlingstid kan vara effektivare att i stället förskriva en helförpackning för den begränsade tidsperioden.

Det är av säkerhetsskäl olämpligt att klippa upp och ändra innehåll i dospåsar.
Vid omgående behov av läkemedel samma dag kan helförpackning förskrivas i Pascal och hämtas ut på lokalt apotek.

Ersättningsdos

En ersättningsdos definieras som en nyproduktion av en redan korrekt producerad och levererad dos. Ersättningsdoser används i det fall någon felaktighet förekommit i produktionen av dosrullen, eller om denna tappats bort. Beställning görs till dosapoteket via blankett Beställning av ersättningsdoser. För blanketter, se Apotekstjänst.

Beställning helförpackning

Läkemedel som inte dosdispenseras förskrivs som helförpackningar. Helförpackningar måste beställas, då de inte levereras med automatik. De beställs i Pascal för leverans tillsammans med dospåsarna alternativt kan de hämtas ut på apotek. Vid beställning anges antalet önskade förpackningar.

Stopptiden är samma för såväl ordination som för beställning av helförpackningar. Helförpackning levereras med ordinarie leverans av dospåsar om inget annat har överenskommits. Akut beställning av helförpackningar som beställts före kl. 13.00 levereras nästkommande vardag under förutsättning att varan finns på lager. *Då helförpackningen förskrivs, men inte beställs, kan varan hämtas ut på lokalt apotek.*

Läkemedel som tas ur kommunalt läkemedelsförråd

Till exempel palliativa injektionsläkemedel för behandling vid behov i livets slutskede, förskrivs i Pascal, men ska som regel inte hämtas ut på apotek, utan tas av kommunsköterska från kommunala läkemedelsförråd. Läkemedlen förskrivs som recept i Pascal. Under rubriken ”Kommentar till Apoteket” skriv *Expedieras ej* och i ”Annan instruktion” skriv *Tas ur kommunalt läkemedelsförråd*. Se guiden Palliativ-ordination-i-Pascal-med-logga.pdf (regionhalland.se).

Förnya eller Ändra förskrivning

När giltighetstiden för en förskrivning är på väg att upphöra visas detta med en flaggsymbol. Förnyelse och ändring av förskrivning görs i Pascal före klockan 13.00 på angiven stoppdag. Information om stoppdag för aktuell patient finns i Pascal.

Påminnelse

Dosapoteket skickar ut påminnelser om förnyelse av förskrivningar till patient/ kontaktperson 1–2 månader innan sista stopptid för gällande recept samt i samband med sista fullständiga leverans av dospåsar. Informationen innehåller instruktion om att patient/ kontaktperson ska kontakta sjukvården för förnyelse, samt när det senast måste ske.

I samband med en förnyelse ska en översyn av patientens läkemedelsbehandling genomföras. Önskas extra påminnelser till andra personer än kontaktperson, kan detta beställas via meddelandefunktionen i Pascal.

Meddelande via Pascal

Använd meddelande i Pascal för att skicka meddelande till dosapoteket vid exempel nedan. Glöm ej att fylla i ert namn och kontaktuppgifter.

- Flytt av patient
- Beställning av semesterdoser
- Beställning av ersättningsdoser
- Adressändring
- Beställningsfrågor
- Skicka påminnelselista till annan än kontaktperson
- Leveransfrågor
- Frågor och förtydligande kring förskrivningar

Leverans

Leverans sker i regel var 14:e dag. Vid särskilda skäl kan till exempel sjudagarsperiod väljas, vilket görs via meddelande till dosapoteket i Pascal.

Normalleverans förutsätter att nya eller ändrade förskrivningar läggs före klockan **13:00** på angiven stoppdag. Information om stoppdag för aktuell patient finns i Pascal. Vid behov av tidigare insättning behöver akut produktion anges. Leverans sker antingen till angivet utlämningsställe (till exempel apotek) eller direkt till enheten via direktleveransavtal. **Enheter med direktleverans ansvarar för att tillhandahålla korrekt leveransadress till dosapoteket.** Adressändring görs via meddelande i Pascal till dosapoteket.

Licensläkemedel och extemporeläkemedel

Dessa varor kan sökas genom att bocka i rutan Sök även bland icke godkända läkemedel. Licensläkemedel förskrivs på namnet som vanligt i Pascal eller via gruppvarunummer 67 00 00 och specificeras. Dosapoteket ansöker automatiskt om licens samt beställer hem förskrivet läkemedel. Ska patienten hämta läkemedlet själv måste patienten gå till valfritt apotek, som sedan söker licens samt beställer hem läkemedlet.
Extemporeläkemedel som finns som lagerberedning är sökbara i Pascal och förskrivs som vanligt. Övriga extemporeläkemedel förskrivs på gruppvarunummer 66 00 00 och specificeras.

Dossortiment

Dossortimentet följer, i möjligaste mån, Läkemedelskommitténs rekommendationer. Hallands rekommenderade läkemedel visas vid val av preparat i Pascal samt i läkemedelsinformationen.

Reservrutin

I de fall där förskrivning i Pascal inte är möjlig får andra vägar för förskrivning användas. I första hand används e-recept. På receptet anges att läkemedlet ska dosdispenseras och dosering med exakta klockslag. Om inte e-recept är möjligt, går det att ringa in ett telefonrecept, tel. 010-221 69 70. Giltighet för telefonrecept är 2 veckor.
Länk till driftstoppsrutin: Pascal-driftstopp

Om något blir fel

Alla avvikelser/fel rapporteras i sjukvårdens egna system för avvikelser samt till dosleverantören via dosapotekets hemsida Apotekstjänst.

Dospatient på sjukhus

Dospåsar kan vid behov skickas med till sjukhuset. Om patientens dospåsar inte används anger inskrivande läkare patienten som vilande i Pascal. När patienten är inneliggande i slutenvården ska alla läkemedel ordineras i läkemedelslistan i Cosmic.

Utskrivning från sjukhus

Utskrivande läkare ansvarar för att återaktivera dosdispensering i Pascal, om dosdispenseringen varit vilande. Läkemedelslistan i Pascal justeras så att den stämmer med patientens aktuella ordinationer i Cosmic och patienten förses med en aktuell läkemedelslista. Vid utskrivning ska patienten förses med läkemedel som räcker tills dosdispenserade läkemedel kan levereras.

Hemgående patient kan erhålla sina dospåsar nästkommande vardag, med behandlingsstart dagen efter, under förutsättning att förskrivning gjorts innan kl. 13.00 i Pascal **via akut produktion**, se stycke *Akut produktion*.

Tänk på att överrapportering av aktuell läkemedelsbehandling är viktig!
Meddela dosapoteket om byte av vårdenhet/ boende, via meddelandefunktionen i Pascal. Ansvarsfrågan kan tas upp vid vårdplaneringen.

Avsluta dospatient

Avsluta dospatient kan bara utföras av läkare med personlig och gruppförskrivarkod (full förskrivarrätt), då alla patientens recept sätts ut vid avslut.

- Läkemedelslistan i Pascal kan vid behov skrivas ut för att ha som underlag för nya förskrivningar.
- Alla aktuella förskrivningar från Pascal behöver vara ordinerade i Cosmic.
- I Pascal kan övrig sjukvårdspersonal markera att patienten är avliden.
- Patienten avslutas genom att klicka på *Avsluta Patient* under fliken patientinformation i Pascal.
- Observera att dostjänsten måste vara avslutad innan recept kan skickas från Cosmic.

Kostnad

Kostnaden för dosexpedition består av en läkemedelskostnad och en kostnad för dosdispenseringen. Läkemedelskostnaden betalar patienten inom ramen för högkostnadsskyddet, precis som vid vanlig förskrivning. Regionen bekostar dosdispenseringstjänsten samt transport till avsedda utlämningsställen. Vid direktleverans inom kommunen står den mottagande enheten för transportkostnaden.

Kontaktuppgifter Dosapoteket
Telefonnummer: 010-221 69 70, Telefontid: 8.00 – 18.00
E-post: kundtjanst@apotekstjanst.se; Hemsida: Apotekstjänst

Ansvarsfördelning

DOSAPOTEKET ANSVARAR FÖR ATT

- Farmaceutisk och författningsmässig kontroll sker av varje förskrivning.
- Innehåll i obruten dospåse överensstämmer med gällande dosrecept.
- Leverans sker enligt överenskommelse.
- Förteckning recept sänds ut till patient/kontaktperson, i samband med leverans av dospåsar och motsvarar innehållet i dospåsarna, i de fall en ändring eller ny förskrivning gjorts.
- Patient/kontaktperson får nödvändig information för att kunna ta läkemedel på rätt sätt.
- Meddela vilka åtgärder som vidtagits vid leveranssvårigheter av läkemedel.
- Patient/kontaktperson får en påminnelse när det är mindre än 1–2 månader kvar på någon av förskrivningarna i Pascal, samt vid sista fullständiga dosleverans.

KONTAKTPERSONEN ANSVARAR FÖR ATT

- Kontaktperson ska anges vid registrering av ny dospatient och kan vara patienten själv, närstående eller sjuksköterska vid läkemedelsövertag.
- Vara ombud gentemot vården och dosleverantören.
- All information som kommer från dosapoteket gällande patientens läkemedel, avseende utseende och praktisk hantering kommer patienten till del.
- Beställa helförpackningar.
- Meddela förskrivare vid dosapotekets första påminnelse om förlängning av dosrecept.
- Meddela dosapoteket vid tillfällig adressändring via fax, mejl eller telefon.

- Meddela ansvarig förskrivare när patienten slutat ta ett förskrivet läkemedel.

FÖRSKRIVAREN (PATIENTANSVARIG LÄKARE) ANSVARAR FÖR ATT
- Tillsammans med patient/anhöriga/kontaktperson besluta om det finns medicinskt behov av dosdispensering av läkemedel och dokumentera samtycke.
- Informera ny patient eller kontaktperson om vad dosdispensering innebär.
- Patientens medicinering är stabil vid insättandet av dosexpedition.
- Säkerställa att Läkemedelslistan i Cosmic stämmer överens med förskrivningarna i Pascal.
- Prioritera när förskrivningsändringar ska åtgärdas från dosapoteket, akut eller vid nästa leveranstillfälle.
- **Informera kontaktperson/ansvarig sjuksköterska vid akuta förskrivningsändringar. Viktigt!**
- Genomföra läkemedelsgenomgång vid förnyelse av förskrivningar och sträva efter en fördjupad läkemedelsgenomgång årligen.
- Överväga att avsluta dosdispensering då medicineringen är instabil eller inte ändamålsenlig.

ALLA FÖRSKRIVARE ANSVARAR FÖR:
- Att förskriva läkemedel i Pascal till patient med öppenvårdsdos.
- Säkerställa att förskrivningen är lämplig tillsammans med patientens övriga läkemedel.
- Ta ställning till förnyad förskrivning efter påminnelse från kontaktperson.
- **Informera kontaktperson/ansvarig sjuksköterska vid akuta förskrivningsändringar. Viktigt!**
- Säkerställa att Läkemedelslistan i Cosmic stämmer överens med förskrivningarna i Pascal.

ANSVARIG LÄKARE INOM SLUTENVÅRD ANSVARAR VID IN- OCH UTSKRIVNING FÖR:
- Att kontrollera vid inskrivning och på vårdande enhet på sjukhus om patienten har dosdispensering samt att Läkemedelslistan i Cosmic stämmer överens med listan i Pascal vid in- och utskrivning.
- Att leverans med dospåsar läggs vilande vid inläggning och aktiveras vid utskrivning.
- Att vid behov akut beställa doser och nyinsatta helförpackningar innan hemgång.

SJUKSKÖTERSKAN, VID LÄKEMEDELSÖVERTAG, ANSVARAR FÖR ATT
- Korrekta patientuppgifter dokumenteras under patientinformation i Pascal.
- Om patienten flyttar ska ny leveransadress meddelas dosapoteket, vilket kan göras via meddelandefunktionen i Pascal.
- Om patienten avlider ska detta registreras i Pascal. Detta görs under fliken Patientinformation, knappen Avsluta patient.
- Beställa helförpackningar via Pascal.
- Meddela ansvarig läkare när läkemedelsbehandling upphör.

MEDICINSKT ANSVARIG SJUKSKÖTERSKA ANSVARAR FÖR ATT
- Det finns ändamålsenliga och välfungerande rutiner för läkemedelshantering.
- Det finns säkra rutiner för mottagande av läkemedelsleveranser.

VERKSAMHETSCHEF ANSVARAR FÖR ATT
- Förskrivare och övrig vårdpersonal har nödvändig kunskap om Pascal.
- Rapportering av avvikelser sker enligt aktuella rutiner.

Utskrifter från Pascal

I Pascal kan du skriva ut två olika dokument; Receptutskrift Pascal och Förteckning recept. Förteckning recept listar de recept, med tillhörande information, som en dospatient har lagrade elektroniskt hos E-hälsomyndigheten. Det går att skriva ut dokumentet och lämna till patient eller vårdpersonal. Dosapoteken skickar utskriften vid leverans av dosrullar Receptutskrift Pascal är vårdens dokument och ger en utskrift över patientens aktuella läkemedelslista.

Uppdaterat från föregående version
2025-11-11: Förtydligande att läkemedelsövertag kan bedömas av all hälso- och sjukvårdspersonal genom länk till Egenvårdsrutin. Förtydligande under rubrik Nyinsättning gällande kontaktväg vid information om initiering av dos till övriga ordinerande förskrivare. Uppdateringar med anledning av NLL gällande jämförelsevy i Cosmic. Justerat under rubrik Läkemedel som tas ur kommunalt läkemedelsförråd att det under ”Annan instruktion” ska skrivas *Tas ur kommunalt läkemedelsförråd,* som information till vårdpersonal.